

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisha v Ljubljani, Franciškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40— K
pol leta 20— "
četrt leta 10— "
posamezna številka po 80 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, raspise služb je plačati po 60 vin za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oglasila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja uvzdržanja od petit-vrste po 40 vin. Oglasila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovarisha v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

L. J.: Postavimo UJU na trden temelj!

Zaveza je v likvidaciji in pripravila se ustanovitev UJU. Velik in resen je ta korak! UJU bo dajala za dolgo dobo smernice jugoslovanskemu šolstvu in našemu stanu. Ali se pa tega zavedamo v polni meri? Mogoče, mogoče pa tudi ne! Številno bo naša organizacija ogromna, za organiziranim proletarijatom gotovo najmočnejša v naši državi. Bo pa li imela ta številna organizacija tudi moč, da bo izvajala s potrebno energijo in uspehom vse ono, kar ji bodo narekovala obširna pravila? O tem govoriti je namen mojemu članku.

Vsakemu zavednemu slovenskemu učitelju je znano, s kakimi težkočami se je morala vedno boriti naša slovenska organizacija. Bilo je polno lepih misli in koristnih sklepov, a mnogokrat je bilo treba vreči puško v koruzo, ker ni bilo gnotnih sredstev, s katerimi bi se dalo marsikaj na ta ali oni način realizirati. Vedna borba za uboge kronice! Enkrat premalo ali pa nič denarja za različna potovanja upravnih odbornikov in delegatov, drugič deficit pri Zavezinih listih itd. Skratka: To je bila tista velika coklja, ki je najbolj ovirala uspešno delovanje naše organizacije skozi vso dobo. Ne odrekam Zavezini uspehov, trdim pa, da bi bili ti uspehi lahko še čisto drugačni, ako bi bila Zavezina blagajna gnotno dobro podprta. Tu sem bi bile morale zadevati pušice ki so bile mnogokrat namenjene vodstvu Zaveze. Marsikdo bo dejal: „Kriv je bil pa le odbor, zakaj pa ni zadostno skrbel za blagajno. Le počasi! Vsak se bo še spomnil, kako težko je šlo s plačilnimi sredstvi še v polpreteklem času. Koliko tovarišev se je odtegovalo ravno radi tega društva in društvenim zborovanjem. Odrekati takim stanovsko zavednost bi bilo napačno, dokler nam niso bile znane vse okoliščine, ki so jih privedle do tega koraka. Poznal sem zavedne tovariše, poznal jih

pa tudi tako daleč, da so morali obrniti vsak vinar desetkrat, predno so ga izdali. In če bi se bila tudi zvišala članarina za par kronic letno, bi bilo to pač prineslo Zavezini blagajni par tisoč kron več. O kakem svobodnem razmahu ali velikopoteznem delu bi pa kljub temu ne bilo mogoče govoriti. Da bi si bila znala pridobiti naša organizacija svojedobno vsaj učiteljsko tiskarno, bi ji bilo s tem že nekoliko pomagano, četudi ne veliko. Tako pa nima naša organizacija od te tiskarne, (ki jo smatrajo izven mej Slovenije za last Zaveze), ki nosi le ime od v Zavezini včlanjenega stanu, prav nobene koristi.*

V tem oziru imamo toraj slabe skušnje in žalostne spomine. Upam, da bo to dobro za bodočnost, in da se bo takoj v začetku mislilo na vse potrebno.

Organizacija kakoršna bo UJU, mora imeti trdno in solidno gnotno podlago. Brez te bo mrtvorajeno dete, številna organizacija samo na papirju, ki se pa nikdar ne bo mogla vzdigniti k drznemu poletu.

Raditega je treba temeljito preštudirati vse mogoče kombinacije v krogu naše skupne organizacije, na podlagi katerih bi se dali doseči gnotni viri, ki bi se stekali v blagajno UJU. Le na ta način bomo ustvarili novo, sveže in silno življenje, ki bo pogumno kljubovalo vsem nevihtam in vsem viharjem, ki bi se znali kedaj zbirati nad jugoslovanskim šolstvom in učiteljstvom. Taka organizacija bi bila naše največje veselje in s ponosom bi se prištevali njenim članom.

V mislih imam že delj časa učiteljsko banko, ki bi se naj rodila z UJU vred. V predzadnji številki „Tovarisha“ sem že čital, da se namerava osnovati taka banka v Beogradu s podružnicami v vseh večjih jugoslovanskih mestih. Zato sem prepričan, da se bratje Srbi že deloma pečajo z mislijo, katero razvijam v tem

* Tovarish I. J. dela tiskarni s to svojo trditvijo veliko krivico. Kaj je Uč. tiskarna storila za našo organizacijo, bi vedeli povedati tovariši dopisniku člani vodstva naše Zaveze, posebno pa njen blagajnik tov. Luznar. Opom. uredn.

članku. Bratje Srbi slove kot izborni trgovci, in če se bodo tudi srbski tovariši udeleževali s tem talentom pri UJU, bo to dobro za nas. Omogoči naj se pa pristop s primernimi deleži vsemu jugoslovanskemu učiteljstvu! 16.000 deležev po 100 dinarjev bi zneslo 1.600.000 din. ali 6.400.000 K. Zmanjšajmo deleže na polovico, tedaj dobimo še vedno 3.200.000 K kapitala. Mora pa biti ta banka last UJU in ne morebiti samo nekaterih učiteljskih magnatov! To zahtevamo že danes in poudarjamo, da ne bomo priznavali nobene druge učiteljske banke.

Bogat in stalen vir dohodkov bi se otvoril UJU s tvornico in zalogo učil. Kolikor mi je znano, nimamo dosedaj še nobene v naši državi. Slovenske šole so bile pod Avstrijo navezane v največji meri na tvrdko A. Pichlers Witwe & Sohn na Dunaju ki je bila še precej solidna. Lahko rečemo, da so z malimi izjemami skoro vsa učila, kar se jih nahaja po slovenskih šolah, od te tvrdke. Izjemoma so naročale nekatere višje organizirane šole razne električne, optične i. dr. aparate pri raznih dunajskih specialnih tvrdkah. Nekatere šole — a teh je bilo zelo malo — so se zatekale k podjetju nemške češke in gornjeavstrijske učiteljske organizacije, kjer so bile prav dobro postrežene. Domače tovarne ali vsaj zaloge nismo imeli. Milijoni slovenskega denarja so šli tekom let v tujino! Približno tako je bilo na Hrvatskem. Kako je bilo v Srbiji, mi ni znano; dvomim pa, da bi bili imeli lastno podjetje.

UJU! Tu te čaka lepo in hvaležno polje. Treba je le premisliti, kako bi se dalo podjetje v prvem početku financirati. Potem pa bi se bilo treba ozreti po večšakah te stroke, katerih bi se dobilo gotovo tudi nekaj med slovenskim učiteljstvom.

Pred več leti sem obiskal razstavo učil pri sv. Jakobu v Ljubljani. Razstavljena so bila poleg učil tvrdke Pichlers Witwe & Sohn tudi najraznovrstnejša učila različnih kranjskih šol, katere je izdelalo učiteljstvo samo. Videl sem poleg elektroforov in električnih kolovratov

najrazličnejše dinamostroje in elektromotorje privatnega izdelka.

Mnogo naših tovarišev se peča z gačenjem najrazličnejših živali. Dosegli so že krasne uspehe in okrasili marsikatero šolo na Slovenskem.

Koliko imamo tovarišev, ki se pečajo z zbirkami hroščev, metuljev itd. Imamo risarje, slikarje, fotografe. Treba je le pogledati po prostrani naši domovini. Brez dvoma bi se iz skromnih početkov razvilo in povzdignilo tako podjetje do neverjetne višine. Kakor prej, tako poudarjamo tudi tu, da bomo priznali le tako podjetje, ki bo last UJU.

Tretjič! V Avstriji smo imeli c. kr. zalogo šolskih knjig, ki je vlekla ogromne dobičke. Kdo sodi na to mesto, ako ne UJU? Učiteljstvo piše knjige za ljudsko šolstvo; ono se muči in trudi. Naj tudi ono žanje! UJU naj v bodoče zalaga in prodaja knjige za ljudsko šolstvo v Jugoslaviji!

In slednjič! Vse stanovske in mladinske liste naj prevzame v svojo režijo UJU! Vsak jugoslovanski mladinski pisatelj izroči svoj rokopis UJU! Tako bomo postali tudi v tem oziru enotni in edinstveni. V tem pa tiči naša moč, ki nas bo usposobila za velika dela.

Ne maramo postati kapitalisti. Pravico in dolžnost pa imamo, da storimo vse potrebno za dobro gnotno podlago UJU. Dobička od UJU pa ne bo imelo samo učiteljstvo, ampak ž njim vred tudi država in ves jugoslovanski narod. Postati moramo močan in silen faktor, da nas bodo poznali in vpoštevali povsod — od Celoveca do Soluna.

L. JELENC:

Malo odgovora.

Z izvajanjem tovariša D. H., ki jih je napisal v eni zadnjih št. „Učit. Tov.“ pod naslovom „Društvo meščanskih učiteljev“, se v marsičem ne strinjam, vendar bi ne bil prijel za pero, da mi pisec po krivici napadel vodstvo naše osrednje organizacije. Piše namreč doslovno: „Pa eto!

LISTEK.

Prijateljici in tov. Aneti Bučar-Geršetič v spomin!

Zveličar je umrl na Vel. petek in baš ta dan je vzel predrago tovarišico Aneto. Zveličar je na Vel. nedeljo vstal, a drago tovarišico smo položili v mladi grob. Vzel je s seboj blago plemenito dušo!

Aneta! Ti ne veš kako težko je ženi, hčerki in materi pri srcu. Saj si nam bila odkrita, zvesta in dobra tovarišica. Vem pa tudi, da si v mene zaupala; laskam si, da si me nazivala — papa. Da Aneta, ljubil sem Te, kakor ljubim svojo lastno deco. Saj si to ljubezen zaslužila, kajti Tvoj kremenit značaj, Tvoja naravna ljubeznivost in veselost so bili biseri Tvojege življenja.

Tvoj obrazek je bil vedno kot rožica rdeč, vesel kot jasno nebo. Tvoj ljubki nasmeh je bliskoma razpršil marsikateri temen oblak na lico starega učitelja trpina. Pozabil sem vse težnje našega stanu, in vesel sem šel na delo.

Izvanredno udana, mlada prijateljica si bila drugi mamici — moji ženi.

Dobra, odkrita prijateljica si bila moji hčerki. Kako sem bil vesel, ko sem za-

pazil, da se veže med vama tesna vez prijateljstva! Vedel sem, da se bodo Tvoje duševne vrline prevalele na dušo moje hčerke. In naenkrat je končano to naše prijateljstvo, naša lepa vzajemnost! Ne pozabljava si nam!

Kot učiteljica si bila vzorna, natančna. Ljubezen do mladine Ti je bila prirojena. Vsakemu otročičku si se nasmehljala, ter ga imenovala »ljubki punkelček«.

Bridke solze so tekle učencem po licu, ko sem jim moral naznaniti tužno vest, da Te je Bog poklical tja, od koder ni vrnitve.

Kratko je bilo veselje Tvojege zakonca. Komaj 7 mesecev srečne združitve in že Te je ponasel angel smrti iz ljubečega naročja Tvojege moža, tja v nebeški raj.

Pokopana je vsa sreča v življenju Tvojem nesrečnemu možu. Lojze! Pretekaj solze, plakaj! Saj jih je bila vredna predobra ženica.

Mala tolažba v Tvoji obupnosti naj Ti bo dejstvo, da s Teboj globoko čutijo vsi tovariši in tovarišice.

Blagi priletni mamici in očetu, se strama in tovarišu bratu zagotavljam, da po Aneti žalujejo vsi, ki so jo poznali.

Aneta, počivaj v miru!

F. M.

Kulturna zadača naobražene žene.

Predavala Regina Gobec v ženskem odseku akademske omladine v Zagrebu.

(Konec.)

III.

Svobodni smo v svobodni domovini! Rešili smo se okov tujega jarma in ni se nam treba več pokoriti za to, ker smo sinovi in hčere slovanskega naroda!

A suženjski duh je še v nas!

Kakor so pri svetovnem preobratu, v začetku naše svobode zabredli nekateri v brezsrčen in brezmeren šovinizem, tako moramo danes v našo nečast izpovedati, da smo zapadli zopet v malobrižnost in neumestno toleranco, ker dopuščamo nam Slovonom sovražnim elementom, da hinavski zavijajo svoje mišljenje v fraze internacijonalizma in mi jih lahkoverno poslušamo in jim verjamemo.

Izobražena žena! Zavedaj se sama in povej istim, ki tega ne vedo, da je narodna zavednost prosveta, da so prilike in časi, ko moramo v prvi vrsti upoštevati narodni jezik in narodno blago.

Trdna, značajna žena, idi v trgovine in povej trgovcem, ki iz upornosti in zaničevanja nočejo poznati slovanske be-

sede, da je njihova človeška dolžnost, da cenijo naš jezik, ker cenijo naš kruh!

To ni zatiranje, to ni fanatizem! To je naša narodna in kulturna dolžnost! Mi moramo gojiti v narodnosti kozmopolitizem, a ne internacijonalizem!

Kozmopolit ne bode nikoli zatajil svoje narodnosti, ne bode ga sram povedati, katerega naroda otrok je. Cenil in gojil bo umetnost in kulturne vrednote drugih narodov, a gojil jih bo kot Slovan, s slovansko dušo in na slovanski način.

„Naše geslo je narodnost — Slovanstvo, ki mora stopiti z meglenega piederstata na realna tla živega medsebojnega spoznavanja in vzajemnosti v delu, ne v samih manifestacijah. Slovanstvo je le nadaljevanje nacionalne ideje, ki naj se izraža zlasti v kulturnem in gospodarskem delu. Želeti je čim ožjega spoznavanja in sodelovanja posameznih stanov nam sorodnih narodov... kot prva etapa v tej vseslovanski vzajemnosti pa stoji realizacija jugoslovanske ideje, ki smo jo sicer danes že politiško dosegli ne pa še kulturno in gospodarsko. Namesto ideologije o enotnem jugoslovanskem jeziku je treba postaviti načela kulturne kooperacije in temeljitega gospodarsko-organizatoričnega dela med narodom...“

„V to svrhu je pa treba večini temeljite samoizobrazbe, ki mora biti pred-